

ZIEDONE ZAVECKIENE

PTAŠEKŲ KNYGYNAI

Tarp knygas platinusių ir leidusių Lietuvos organizacijų svarbi vieta tenka Ptašekų knygynams. Istoriografijoje šiems knygynams skirta mažai dėmesio. Daugiau yra minimas Kaune veikęs Abraomo Ptašeko knygynas, kuris ir po savininko mirties (1931 m.) buvo vadinamas jo vardu. Tačiau Ptašekų knygynų istorija yra gana ilga. Knygų prekyba Ptašekai pradėjo verstis ne vėliau kaip 1836 m. Vilniuje, o nuo 1860 (1866) m. iki 1940 m. jų knygynas veikė Kaune. Knygyno Vilniuje užuomazgos susijusios su Vilniaus žydų sinagogos (Vilnius, Žydų g.) tarnautoju Ptašekū¹. Jis pirmasis pradėjo prekiauti knygomis, matyt, tuo užsidirbdamas šalia pag-rindinės tarnybos. Knygų prekybą išplėtė jo sūnus Lozorius (1826? — po 1880 m. Kaune)². Kartu su tėvu jis pardavinėjo knygas žydų ir lenkų kalbomis. XIX a. penktajame dešimtmetyje L. Ptašekas pradėjo vežioti kny-gas po visą Lietuvą, siekdamas Marijampolę, Varnius. Matyt, tada platino jau ir lietuviškas knygas. Apie 1880 m. L. Ptašekas apsigyveno Kaune, kur įsteigė stacionarų knygyną. Tikslus jo adresas nėra žinomas. 1866 m. rugpjūčio 3(15) d. L. Ptašekas gavo oficialų gubernatoriaus leidimą pre-kiauti knygomis slavų kalbomis³. Slaptai ėmė pardavinėti ir lietuviškas knygas, daugiausia maldaknyges.

Vėliau į knygų platinimo darbą įsitraukė ir L. Ptašeko sūnus Abrao-mas Ptašekas (1859 m. Vilniuje — 1931 m. Leipcige)⁴. Jau minėtuose šaltiniuose („Lietuvių enciklopedijoje“) teigiama, kad 1870 m. A. Ptaše-kas įkūrė knygyną Ukmergėje. Knygynas greit sudegė⁵. Grįžęs į Kauną, A. Ptašekas kartu su tėvu perkėlė knygyną į Prezidento g. Nr. 6. Čia jis veikė iki pat 1940 m.⁶ Po tėvo mirties (1880 m.) knygyną tvarkė vienas A. Ptašekas. Jis kasmet pirkdavo rusiškų knygų Maskvoje ir Petrograde. Be rusiškų, prekiaavo ir lietuviškoms, ypač maldaknygėms. Jis aprūpin-davo knygomis Kauno kunigų seminariją. 1906 m., per kratą radus drau-

¹ A. Ptašeko knygyno Kaune 70 metų // Bibliografijos žinios. 1936. Nr. 5. P. 206; Minimio Ptašeko vardo nepavyko išaiškinti.

² Ptašekas // Lietuvių enciklopedija (Bostonas, toliau — LE (Bost.). 1961. T. 24. P. 209.

³ Ten pat.

⁴ Ten pat. Tekste nurodoma, kad Abraomas Ptašekas, gimė 1852 m., o mirė 1924? m. Kaune. Tačiau Abraomo Ptašeko anūkas prof. Ruvinas Ptašekas teigia, kad jo senelis mirė 1931 m. Leipcige, ten ir palaidotas. Jis tada buvęs 72 metų. Taigi ir gimimo metai galėtų būti ne 1852, o 1859.

⁵ Ši data taip pat kelia abejonų, nes Abraomas tuo metu turėjo tik 11 metų. Čia gali būti klaidingai išsifruota „70-ųjų“ metų prasmė („B-jos žinios“). Gal tai XIX a. aštuntasis dešimtmėtis?

⁶ 1923 m. buvo nurodyta, kad A. Ptašeko knygynas yra Naujojoje Vilniaus g. Nr. 6, o 1930 m. — kad Prezidento g. Nr. 6 — Lietuvos centrinis valstybės archyvas (toliau LCVA). F. 402. Ap. 8. B. 405. Lap. 2, 5. Matyt per tą laiką gatvės pavadinimas buvo pakeistas.

džiaus socialdemokratinės literatūros, knygnas laikinai buvo uždarytas. A. Ptašekas ėmė gabinti knygas į Ukmergę, Raseinių apskritį, Veiverių mokytojų seminariją. Tikslių žinių apie visų tuo metu pardavinėtų knygų turinį neturime. Apie tai galime spręsti iš įstaigų, kurioms pristatinėdavo literatūrą, paskirties. Be to, kaip liudija Zigmas Toliušis (1889—1971) savo atsiminimuose⁷, jau tada knygyne buvo pardavinėjama mokyimo literatūra, kuri vėliau tapo pagrindiniu prekybos objektu.

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, A. Ptašekas išvyko į Rusiją. Dalis likusių knygų buvo sunaikinta. 1919 m., grįžęs į Kauną, jis vėl atnaujino knygnyno veiklą. Matyt, tada jau turėjo nemažai literatūros. 1920 m. kovo 16 d. A. Ptašekas nurodo Kauno miesto ir apskrities viršininkui, kad knygyne, kurio vedėjas yra jis pats, parduodamos knygos lietuvių, vokiečių, rusų, žydų, lenkų kalbomis⁸.

1920 m. A. Ptašeko knygnas ėmėsi leidybinės veiklos. Tada į knygnyno darbą įsitraukė ir A. Ptašeko sūnus Samuilas Ptašekas (1896 m. Kaune — 1961 m. Vilniuje). Iš pradžių jis dirbo kartu su tėvu, o po jo mirties (1931 m.) tapo vedėju. 1935 m. gruodžio 18 d. S. Ptašeko rašte nurodoma, kad A. Ptašeko knygnyno Prezidento g. Nr. 6 ir sandėlio Gardino g. Nr. 27 savininkai yra Necka Ptašekienė ir Samuilas Ptašekas⁹. Naujieji savininkai toliau tęsė knygų prekybos ir leidybos darbą. Apie parduodamas knygas žinių turime nedaug. Tačiau galima manyti, jog knygyne buvo prekiaujama reikšminga ir įvairia to meto literatūra daugeliu kalbų, taip pat savais leidiniais. S. Ptašeko sūnus Ruvinas Ptašekas nurodo, kad knygyne buvo sukaupta daug literatūros. Ji buvo išdėstyta didelėje prekybos salėje ir penkiuose sandėliuose Prezidento g. Nr. 6 bei dar viename Gardino g. Nr. 27. Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro judaikos skyriuje rastas A. Ptašeko knygnyno parduodamų knygų katalogas¹⁰, kuriame yra apie 3 000 leidinių jidiš ir hebrajų kalbomis (o knygnas prekiaavo ir kitų kalbų knygomis, kurios kataloge neįregistruotos). Niekur nenurodyta katalogo leidimo data, bet žinios, kad knygnas yra Prezidento g. Nr. 6, duoda pagrindą manyti, kad katalogas sudarytas XX a. 3—4 dešimtmetyje. Katalogas rodo, kad žydų kalbomis turėta įvairių tautų grožinės literatūros klasikų: Gi de Mopasano, K. Hamsuno, E. Ožeškovo, L. Tolstojaus, M. Gorkio veikalų. Buvo ir žydų literatūros klasikų Solom-Aleichemo, I. Apatašu, S. Ašo D. Bergelsono knygų. Atskiruose skyreliuose abėcėlės tvarka išvardyta meno literatūra, vadovėliai, maldaknygės ir t. t. Knygnas prekiaavo ir brangiomis, dovanoms skirtomis knygomis, raštų rinkiniais, kainavusiais 20—120 litų, ir pigia vaikų, mokyimo literatūra po keliasdešimt centų.

Nuo 1921 m. Ptašekų knygnas pats pradėjo leisti knygas. Lietuvoje leidybinė šios įstaigos veikla nebuvo labai intensyvi. Pagal leidinių kiekį

⁷ Toliušis Z. Mano gyvenimo kelias. Atsiminimai. // Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos rankraščių skyrius. F. 66—2. Lap. 43.

⁸ LCVA. F. 402. Ap. 8. B. 405. Lap. 1.

⁹ LCVA. F. 402. Ap. 8. B. 405. Lap. 6.

¹⁰ A. Ptašeko knygnyno katalogas: [Antraštė lietuvių, jidiš ir hebrajų kalbomis. Tekstas — jidiš ir hebrajų kalbomis]. K., B...m. 32 p. — Katalogo tekstą vertė E. Alpernienė.

knygynas tikriausiai atsidurtų pirmojo dešimtuko pabaigoje po tokių to meto leidyklų, kaip „Spaudos fondas“, „Sakalas“, Šv. Kazimiero draugijos leidykla, „Dirva“, „Svyturys“ ir kt. Tačiau tarp Kauno knygynų leidybine veikla Ptašekai pirmavo. Šiuo metu turimais duomenimis, 1921—1939 m. Ptašeko knygynas išleido 160 leidinių¹¹. Izidorius Kisiną įtraukė į savo katalogą 125 Ptašekų knygyno leidinius¹². Ptašekai leido knygas lietuvių ir hebrajų kalbomis. Dauguma leidinių pasirodė lietuvių kalba, hebrajų kalba — tik apie 30 knygų.

Knygynas savo spaustuvės neturėjo, todėl leidinius spausdino daugiau nei 10 spaustuvių: J. Kuznickio ir L. Beilio bei S. Joselevičiaus spaustuvsė Kaune, „Olimpijos“ spaustuvėje Vilkaviškyje ir net už Lietuvos ribų — D. Apto spaustuvėje Rygoje, Šemberio spaustuvėje Leipcige ir kt.

Ptašekų knygynas kasmet išleisdavo po keletą knygų. Daugiau nei 10 leidinių pasirodė tik 1937 m. — 15, ir 1936 m. — 11 leidinių. Po 1937 m. leidinių ėmė mažėti. 1940 m. jau neaptinkame nė vieno. Apie trečdalis knygyno leidinių leidimo metai nepažymėti. Tai, matyt, susiję su noru nusišlėpti tikrąją leidimo datą, nes pirkejai senų leidinių nenorėdavo pirkti, o jų, kaip liudija buvę knygyno lankytojai, ir taip čia buvę apščiai.

Pirmasis žinomas A. Ptašeko knygyno leidinys pasirodė 1921 m. Tai Kauno mokytojo, vėliau Urugvajaus lietuvių visuomenės veikėjo Prano Vikonio parengtas vadovėlis „Lietuvių kalbos pamokos svetimtaučiams su žodynėliu rusų kalba“. Tais metais išėjo dvi šio leidinio dalys. Jos buvo nedidelės apimties: pirmoji — 77 puslapių, antroji — 42 puslapių. 1928 m. pasirodė antrasis šio vadovėlio leidimas jau viena didesne knyga (134 p.) 15 000 egz. tiražu.

Tarp lietuvių kalbos mokyimo leidinių yra ir kelios žymaus pedagogo, daugelio vadovėlių autoriaus Jurgio Ambraškos knygos. 1934 m. išėjo J. Ambraškos ir J. Lazausko „Mano knygelės elementorius nelietuvių mokykloms“, 1935, 1936, 1937 m. — J. Ambraškos (vieno ir su J. Kaplanu) parengtų skaitymų „Mano knygelė“ 2-ji dalis pradžios mokyklos III skyriui. Leidinėį sukirčiavo žymus kalbininkas dr. Pranas Skardžius. Lietuvių kalbai mokytis buvo skirtas ir kelis kartus išleistas Jono Jablonskio vadovėlis „Vargo mokyklai“. Dvi šio leidinėlio dalys išėjo 1933 m. 5 000 egz. tiražu. Tekstą sukirčiavo žinomas kalbininkas, filologijos mokslų daktaras, vėliau profesorius Antanas Salys.

Ptašekų knygynas išleido ir leidinių, skirtų anglų, vokiečių, lotynų, prancūzų kalboms mokytis, tarp jų J. Avižonio anglų kalbos vadovėlių, O. Klaso prancūzų kalbos mokyimo priemonių, kelis M. Zilinskienės ir B. Neselstrauso vokiečių kalbos vadovėlius (1935, 1936, 1937 m. leidimai), J. Levitano „Lotynų kalbos gramatiką“ (1932), K. Jokanto „Lotynų kalbos vadovėlių“ (1935—1936. D. 1—2).

Knygynas išleido istorijos, geografijos, matematikos vadovėlių ir įvairios pagalbinės literatūros. Iš istorijos leidinių minėtinas pedagogo

¹¹ Aleksiejūnaitė V. Samuilo Ptašeko leidybinė veikla. V., 1986. 61 p. — Rankraštis, saugomas R. Ptašeko šeimos archyve.

¹² Kisiną L. Lietuviškų knygų sisteminis katalogas. K., 1938. 1159 p. — Duomenis išrinko šio straipsnio autore.

Juozo Geniušo „Lietuvos istorijos vadovėlis“ (1936), I. Centkausko „Zydų tautos istorijos“ pirmoji dalis (1937), iš geografijos leidinių — E. Baronienės vadovėliai „Geografijos pradžia“ (1934) ir „Gimtas kraštas“ (1937), A. Kruberio ir kt. „Geografijos pradžia“ (1924), daug žemėlapių ir kontūrų rinkinių.

Matematikos dalykams atstovauja matematikos mokytojo S. Kapito leidiniai. Jų yra 15. Tai „Aritmetikos uždavinynas“, „Algebra“, „Geometrija“, „Trigonometrija“ ir kt. Dauguma jų skirti žydų mokykloms hebrajų kalba. Tarp matematikos vadovėlių yra ir keli žymaus lietuvių pedagogo Prano Mašioto „Aritmetikos uždavinynų“ leidimai. 1931 m. pasirodė „Aritmetikos uždavinyno“ vadovėlis aritmetikos pradžiai (antroji dalis), o 1935 m. — šio vadovėlio 13-ojo leidimo pirmoji dalis.

Išsiskiria vaikiškos knygelės. Kai kurios skirtos patiems mažiau-siems, dar nemokantiems skaityti vaikams. Tai gražių iliustracijų, atsi-vežtų iš Vokietijos (A. Ptašeko sūnus gyveno Leipcige), leidiniai: A. De-menaičio „Mano mylimieji“, „Mūsų draugai“, „Naminiai gyvuliai“. Pasi-rodė ir daug spalvotų pasakų iliustracijų.

Vyresniems vaikams A. Ptašeko knygynas išleido įvairių užsienio autorių pasakų: S. Pero „Tūkstantis ir viena naktis“, brolių Grimų „Gra-žios pasakos“, K. Anderseno rinktinės pasakas ir kt. Išskirtinis Ptašeko knygyno leidinių bruožas — jų supopuliarinimas. Antai Vilniuje 1925 m. buvo išleista Jurgio Šlapelio versta D. Defo knyga „Robinzono gyvenimas ir jo nelaimės“. Ji turėjo 108 puslapius, o Ptašekų knygyno 1936 m. leidinys „Robinzono gyvenimas ir nuotykių“ — tai tik 83 puslapiai, su-trumpintas Pr. Mašioto atpasakojimas. Taip pat pasielgta ir su brolių Grimų pasakomis. J. Balčikonio 1927 m. verstų šių pasakų vien tik pirmas is tomas turėjo 320 p., o Ptašekų knygyno 1937 m. atpasakotas visas leidinys — tik 112 puslapių.

Tarp Ptašekų leidinių randame įvairių kitų tautų ir epochų autorių leidinių: J. Cezario „Galijos karo komentarai“ (1932), M. Cicerono „Mar-ko Tulijaus Cicerono keturios kalbos...“ (1937), Č. Dikenso „Dovydas Koperfildas“ (1938), N. Gogolio „Gogolio apsakos“ (1939) ir kt.

Iš negausių mokslo populiarinimo veikalų jaunimui išsiskiria kalbi-ninko ir vertėjo Stasio Labušio knyga „Spaudos išradėjas Jonas Guten-bergas“ (1935). Tai detalus spaudos raidos aprašymas nuo XV a. iki XX a. pradžios. Šia tema buvo rašęs tik P. Vileišis 1904 m.

„Juokdarys“ — tai vienintelė poezijos knygelė, kurią 6000 egz. tiražu išle-do Ptašekų knygynas 1929 m. I. Kisino kataloge ji įtraukta į literatūros skyriaus antologijų, almanachų, ir literatūros žurnalų poskyrį. Kai kas (V. Aleksiejūnaitė¹³) šią knygelę priskiria vaikų literatūrai. Manychiau, kad tai tiesiog smagiame pasiskaitymui veikia suaugusiems skirtas groteskiškų eilių leidinėlis. Tą liudija turinys: „Mados kaime. Peštukų gegužinė. Senmergės Pranės kančios. Pavasariškos piršlybos ir daug kitokių eilė-raščių, pūrai juokų ir anekdotų“¹⁴.

¹³ R. Ptašeko šeimos archyvas.

¹⁴ Kisinas I. Lietuviškų knygų sisteminis katalogas. K., 1938. P. 998.

[domus kulinarijos knygų rinkinys. Tarp jų 5 didelės knygos: „Didžioji Lietuvos virėja“ (1933), „Praktiškoji Lietuvos virėja“ (1929, 1933), „Vegetariškoji virtuvė“ (1936) ir kt.

Atskirą leidinių grupę sudaro gero elgesio patarimai. Tai „Vadovėlis laiškam rašyti“ (be metų, toliau B. m.), „Pilnas laiškam vadovėlis“ (1932), A. Zivotovskio „Mokėjimas mylėti ir apžavėti“ (B. m.) ir „Mokėjimas gražiai elgtis, reikalingas kiekvienam, kas nori pasisekimo gyvenime ir meilėje“ (B. m.).

Tuo metu buvo populiarūs ir Ptašėkų knygyno leidiniai „Juodoji ir baltoji magija“ (autorius N. N., B. m.), „Ągipto sapnininkas ir orakulas“ (1928). Kaip nurodoma pastarojo leidinio pratarinėje, knygoje „išaiškinta virš 3 000 reikalingiausių sapnų, pilnas ir turtingas orakulas. Įspėjimas kiekvieno žmogaus ateities ir laimės pagal planetas. Aiškus ir pilnas aiškinimas kaip išmesti kortas“.

Šiandien daug kas vėl susidomėjo šiais leidiniais. Ptašėkų knygyno teisių paveldėtojai pastebėjo, kad kai kurie kooperatyvai be šeimos sutikimo ėmė perspausdinti ar perfotografuoti panašaus turinio šio knygyno leidinius, apie tai nenurodydami leidimo duomenyse.

Tuo metu Kaune gyvenę ir lietuviai, ir žydai gerai prisimena Ptašėkų knygyną. E. Alperienė sako, kad ten pirkdavusi įvairius rašymo reikmenis, M. Tartakaitė-Levinienė (dabar gyvenanti Izraelyje) — TSRS spaudą, pavyzdžiui, „Izvestijas“. Žymus Lietuvos politikos veikėjas Z. Toliušis savo atsiminimuose „Mano gyvenimo kelias“ (užrašyti 1948 m.) teigia, kad jis dar iki Pirmojo pasaulinio karo mokyklinius vadovėlius pirkdavo pas A. Ptašėką, kad ten buvo gausu knygų, net ir senų leidinių. Ptašėko knygyne vadovėlius buvo galima pakeisti naujesniais, atitinkamai už tai primokant. Be to, ten galima buvo pirkti pigiau nei kituose knygynuose, o perkant gerai nusiderėti¹⁵. Z. Toliušis nurodo, kad 1940 m. knygynas buvo sunaikintas, o 1941 m., vokiečiams okupavus Lietuvą, nužudytas jaunas knygyno savininkas S. Ptašėkas. Tokios pat žinios pateiktos ir Bostono „Lietuvių enciklopedijoje“¹⁶. Laimei, tai nepasitvirtino. S. Ptašėkas išgyveno sunkius metus ir karą. 1940 m. nacionalizavus knygyną, jis pradėjo dirbti LTSR valstybinėje leidykloje. Pokario metais toliau dirbo spaustuviniu „Pergalės“ (dabar „Vilties“) spaustuvėje. S. Ptašėkas mirė 1961 m. Vilniuje.

Aišku, 1940 m. buvo sunaikintos knyginių Ptašėkų keturių kartų tradicijos. S. Ptašėko sūnus Ruvinas Ptašėkas (gim. 1925 m. gegužės 17 d. Kaune), kuris pagal šeimos tradicijas turėjo tapti knyginiu, yra habil. medicinos mokslų daktaras, profesorius, patologinės anatomijos specialistas¹⁷.

Be plačiau žinomo A. Ptašėko knygyno, ikikarinėje Lietuvoje buvo ir kitų šiai giminei priklaususių knygynų. Lietuvos centriniam valstybės archyve yra saugoma Freidel Ptašėkienės knygyno byla¹⁸. Joje esantys 1935

¹⁵ Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo b-kos rankraščių skyrius. F. 66—2. Lap. 1—138. apie Ptašėką L. 43.

¹⁶ Ptašėkas // LE (Bost.). 1961. T. 24. P. 209.

¹⁷ LTE. 1982. T. 9. P. 252.

¹⁸ LCV. F. 402. Ap. 8. B. 412. Lap. 1—10. .

—1936 m. pranešimai Kauno miesto ir apskrities viršininkui ir šios įstaigos raštai rodo, kad nuo 1928 m. bent iki 1936 m. kovo 30 d. (tikriausiai ir vėliau) veikė Freidel Erizaitės-Ptašekienės, Naumo dukters, gimusios 1901 m. Rusijoje, Saratovo mieste, knygynas. Jis buvo Laisvės al. 24. Iš dokumentų aiškėja, kad F. Ptašekienė buvo našlė (tikriausiai S. Ptašeko brolio žmona). Iš Rusijos į Kauną ji grįžo 1924 m. F. Ptašekienė mokėjo kalbėti lietuviškai, bet prastai šia kalba rašė. Dėl to jai buvo uždrausta užimti knygyno vedėjos pareigas. 1936 m. kovo 30 d. Kauno miesto ir apskrities viršininkui buvo įteiktas estės Almos Gedgaudienės pareiškimas, kad ji sutinkanti būti F. Ptašekienės knygyno vedėja. A. Gedgaudienė buvo apibūdinta kaip pašto ženklų kolekcionierė, gerai mokanti lietuvių kalbą. Matyt, jai buvo leista eiti šias pareigas. Tačiau apie tolesnę knygyno veiklą žinių neaptikta. Manoma, kad knygynas prekiaavo rašymo reikmenimis, o gal ir pašto ženklais.

Iš pateiktos medžiagos galime daryti šitokias išvadas:

1. Ptašekų knygynas buvo viena iš svarbių knygų platinusių įstaigų Lietuvoje. Jis gyvavo daugiau nei 100 metų (1836—1940 m.). Knygininkais buvo keturios Ptašekų šeimos kartos. Ypač ryški Abraomo Ptašeko veikla 1920—1940 metais.

2. Be knygų prekybos, 1921—1940 m. Ptašekų knygynas išplėtojo ir leidybinę veiklą. Jis išleido 160 knygų.

3. Dauguma Ptašekų šeimos knyginių buvo gerai susipažinę su lietuvių kultūra, ir žodžiu, ir raštu mokėjo lietuvių kalbą. Knygyno įėjomis 1921—1940 m. išleista 130 lietuviškų knygų.

4. Ptašekų knygynas buvo vienas iš pagrindinių literatūros jidiš ir hebrajų kalbomis platinimo centrų Lietuvoje. Žinoma, kad jis prekiaavo apie 3 000 šiomis kalbomis pasirodžiusių knygų, gautų iš įvairių šalių. Knygynas pats išleido 30 knygų hebrajų kalba.

5. Nuo XIX a. vidurio Ptašekų knygynas buvo pagrindinė knygų slavų kalbomis prekybos įstaiga Lietuvoje. Knygas nuolat gaudavo iš Rusijos, taip pat ir buvusios TSRS. Knygynas palaikė ryšius su Vokietijos leidėjais.

6. Jis buvo vienas iš pagrindinių mokomosios literatūros, ypač lietuvių mokykloms, leidėjų ir platintojų. Kartu prekiaavo ir mokymo bei rašymo reikmenimis. Tam buvo įkurtas ir F. Ptašekienės knygynas.

7. Knygyno veikla nepasižymėjo intensyvumu. Čia būdavo daug užsigulėjusios literatūros. Tačiau iš šio verslo šeima pragyvendavo. Knygyno darbas nutrūko netikėtai — 1940 m. jis buvo nacionalizuotas.

Vilniaus universiteto
Knygotyros katedra

Įteikta
1993 m. vasario mėn.

ЖЕДУНЕ ЗАВЕЦКЕНЕ
КНИЖНЫЕ МАГАЗИНЫ ПТАШЕКОВ

Резюме

Начало книготорговой деятельности семьи Пташекков связана со служащим Вильнюсской еврейской синагоги? Пташекком, который совмещал основную работу с продажей книг (не позже 1836 г.). Книжную торговлю расширил его сын Лозорюс Пташеккас (1826 в Вильнюсе — после 1880 в г. Каунас), который стал развозить книги по всей Литве, а 1866 получил разрешение открыть книжный магазин — для продажи славянских книг в г. Каунас. Долгое время книготорговой деятельностью занимался Абраомас Пташеккас (1859 в г. Вильнюс — 1931 в г. Лейпциге (Германия). В его книжном магазине (г. Каунас, ул. Президенто 6) продавались книги на литовском, еврейском, русском, польском, немецком языках. Позже владельцами этого книжного магазина стали Неха Пташекене и Самуилас Пташеккас (1896 в г. Каунас — 1961 в г. Вильнюс). С 1921 г. книжный магазин стал издавать книги. Всего за 1921—1939 их издано 160. В большинстве это учебная литература, художественные, научно популярные книги. Среди них «Йоганас Гутенбергас» С. Дабушиса, «История еврейского народа» И. Центкауускаса, «Большой географический атлас» П. Мантнекаса и др.

В 1928—1936? в г. Каунас на ул. Лайсвес ал. № 24 находился и книжный магазин Фридель Пташекене. В нём, видимо, продавались письменные принадлежности.